

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

12.2.2019

Julkinen

Varttitaseen referenssir ryhmä 1/2019

Aika	Tiistai 12.2.2019 klo 9.00–12.00
Paikka	Helsinki, Fingrid Oyj
Läsnä	Jari Aurojärvi, Power-Deriva Oy Tom Backman, Fortum Markets Oy Petteri Haveri, Energiateollisuus ry Jari Hokkanen, Gasum Oyj Pasi Kuokkanen, Suomen Sähkökäyttäjät ry Jonni Laine, eSett Oy Suvi Lehtinen, Energiavirasto Jarmo Lapakko, EPV Energia Oy Pasi Lintunen, Fingrid Datahub Oy Tomi Mäkelä, Elenia Oy Petteri Pakalén, Fingrid Oyj Teija Pelkonen, UPM-Kymmene Oyj Tomi Pesonen, Metsä Group Jani Piipponen, Fingrid Oyj Mika Potinkara, Sallilan Energia Oy Jan Rönnback, Nord Pool Finland Oy Samuli Saine, Satapirkan Sähkö Oy Kaija Savolainen, Omakotiliitto ry Jukka Rinta-Luoma, Fingrid Oyj, siht. Maria Joki-Pesola, Fingrid Oyj, pj
Poissa	Jarno Lamponen, Energiavirasto Tommi Riski, SOK-yhtymä Saku Ruottinen, Caruna Oy Katja Ruuskanen, Nurmijärven Sähkö Oy Sari Wessman, Jyväskylän Energia Oy

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

12.2.2019

Julkinen

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 9:07.

2 Edellisen kokouksen muistio

Puheenjohtaja kävi läpi edellisen kokouksen muistion. Energiateollisuuden kantapaperiin liittyvän kohdan yhteydessä Haveri kertoi kantapaperiin tehdyistä muutoksista. Kanta on hyväksytty verkkovaliokunnassa ja markkinavaliokunnan hyväksyntä on odotettavissa kokousta seuraavana päivänä. Lopullisesta hyväksynnästä tiedotetaan referenssiryhmälle.

Muistioon ei tullut muita kommentteja.

3 Ajankohtaiset

Puheenjohtaja esitteli ajankohtaisia asioita. Datahubia ja vartin taseselvitysjaksoa koskevat Sähkömarkkinalain muutokset astuivat voimaan 1.2.2019. Perustuen keskusteluun Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tarvittavien asetusmuutosten aikatauluksi on arvioitu syksy 2019. Lintunen lisäsi, että perjantaina 15.2. järjestetään datahubin webinaari, jossa esitellään ajankohtaisia asioita datahubin tietojärjestelmähankkeesta, sähkömarkkinalain muutoksista ja tietotokonversion etenemisestä.

ACER julkaisi päätöksensä päivänsisäisen kapasiteetin hinnoittelumenetelmästä 24.1.2019. Rönnback kertoi päätökseen liittyviä asioita. Päätös koski menetelmää, joka pitää sisällään kolme intraday huutokauppaa (klo 15, 22 ja seuraavana aamuna klo 10). Huutokaupan kaupankäyntijaksoa ei ole vielä päätetty. Kantaverkkoyhtiöt ovat antamassa pörseille vaatimuksia algoritmimenetelmiin. Pörseillä on näillä näkymin elokuuhun asti aikaa päivittää algoritmeja, minkä jälkeen muutokset menevät viranomaisille hyväksyttäväksi. Huutokauppakierrosten olisi tarkoitus olla koko Euroopan kattavia, mutta tämän toteutuminen ennen joulukuuta 2020 on epätodennäköistä. Jos varttitaseeseen siirryttäessä halutaan toteuttaa Suomen sisäinen vartin intraday huutokauppa, niin se voisi olla mahdollista.

Euroopan komission juuri valmistuneen Puhtaan energian paketin sähkömarkkinadirektiivissä on kuvattu pörseille vaatimus, joka voidaan tulkita siten, että sekä vartin day-ahead että intraday markkinoiden tulee olla yhtä aikaa käytössä.

Puheenjohtaja kertoi, että kantaverkkoyhtiöt ovat toimittaneet tasehallinnan suuntaviivan (EBGL) vaatimat ehdotukset energiaviranomaisille ehdotuksen koskien muun muassa eurooppalaisittain harmonisoitua tasemallia ja säätöenergian hinnoittelua.

4 Toteutussuunnitelma

Puheenjohtaja kertoi seuraavaksi varttitaseen toteutussuunnitelman edistymisestä. Kokouksen materiaalista löytyvällä aikajanalla on kuvattu kansallisten toimenpiteiden ajoitusta. Aikatauluun on kuvattu tarkemmin datahubin käyttöönottovaiheen ja varttitasesiirtymän yhteensovittamista. Aikajanalla näkyy taseselvityksen ja vartin mittauksen siirtymävaiheet. Markkinapaikkojen siirtymistä ei ole kuvattu aikajanalla, sillä ne eivät ole kansallisia vaan pohjoismaisia tai Euroopan laajuisia päätöksiä. Lintunen lisäsi, että datahubin

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

12.2.2019

Julkinen

käyttöönotto vaihe halutaan rauhoittaa mittavilta mittaustietojen ja käyttöpaikkojen rakenteellisten tietojen muutoksilta. Kulutuskohteiden käyttöpaikkatietojen siirtäminen varttiresoluutioon on mahdollista ennen datahubin kenraaliharjoitusta. Tällöin nämä kohteet ovat vartissa heti datahubin käyttöönotosta eteenpäin.

Kuokkanen kysyi, mitataanko kulutuskohteet vartissa jo datahubin kenraaliharjoitus- ja käyttöönotto vaiheessa. Pesonen jatkoi, voiko isommankin kulutuksen osalta mennä loka-kuuhun 2021 ennen kuin vartin mittaus käynnistyy. Puheenjohtaja kertoi, että kuluttajien tulee saada varttimittaus viimeistään 6 kk datahubin go-liven jälkeen, jos kohde on 3x200 A tai isompi. Mikäli kuluttajalla on varttihinoiteltu tuote tai joustopotentiaalia, jota voidaan tarjota markkinoille, on asiakkaalla mahdollista pyytää verkonhaltijalta vartin mitausta. Yksittäisten kohteiden siirtäminen vartin resoluutioon tulee olla yhteiskunnan ja asiakkaan näkökulmasta kustannustehokasta, eikä markkinoille osallistumiselle ei saa asettaa kynnystä. Mittauksen siirtymäsäännökset ja kuluttajien mahdollisuus varttimittaukseen tulee määritellä tarkkaan ja yksiselitteisesti lainsäädännössä.

Fingridin julkaisemaa varttitaseen toteutussuunnitelman julkaisun ajankohtaa on siirretty maaliskuulle 2019. Syyt aikataulun viivästyksen kerrotaan seuraavissa kohdissa.

Puheenjohtaja kertoi pohjoismaisen tasehallintaprojektin tilanteesta. Pohjoismaisen säätösähkömarkkinan toteutukseen liittyvän IT-järjestelmän laajuus on osoittautunut haastavaksi ja nykyisellä laajuudella toteutukseen menisi ennakoitua enemmän aikaa. Kanta-verkkoyhtiöiden toimitusjohtajat ovat kuitenkin linjanneet, että varttitase tulee priorisoida ja sen mahdollistama säätösähkömarkkina toteutettava aikataulussa. Toimitusjohtajat pyysivät selvittämään vaihtoehtoisen suunnitelman IT-järjestelmien toteutuksesta, jotta nykyinen varttitasesiirtymän aikataulu voidaan pitää. Vaihtoehtoihin ratkaisuihin lukeutuivat mm. säätösähkön tuntihinnan jakaminen tasan varteille tai olemassa olevien järjestelmien hyödyntäminen.

Rönback kysyi, tarvitaanko säätösähkömarkkinaa, jos Nord Poolin ehdotuksen mukaan kaupankäyntiä venytetään lähemmäs käyttöhetkeä. Rönback lisäsi myös, että ei kannata keskittyä vain IT-ratkaisuihin vaan myös pohtia, voiko muita markkinapaikkoja hyödyntää tehokkaammin järjestelmän tasapainotuksen tukemisessa.

Pohjoismaisen tilanteen selvittelyn takia Suomen varttitasesiirtymän toteutussuunnitelman julkaisua on viivästytetty maaliskuulle.

Keskusteltiin, kannattaisiko tässä vaiheessa tehdä skenaarioanalyysiä eri vaihtoehtoista. Puheenjohtaja ehdotti, että tästä ryhmästä voitaisiin koota työpaja miettimään skenaarioita. Lisäksi kysyttiin datahubin toiminnasta, jos varttitase viivästyy. Lintunen vastasi, että datahub on määritelty toimimaan alusta asti 15 resoluutiolla, mutta jos varttitaseen käyttöönotto siirtyisi, niin tämä tulee huomioida yksityiskohtaisesti myös datahubin osalta.

Maaliskuun 8. päivä kokoontuvan Nordic Balancing Model -ohjausryhmän (tasehallintaprojekti) kokouksen jälkeen tilanteesta saadaan lisätietoa. Myös pohjoismaiset toimitusjohtajat kokoontuvat maaliskuussa.

Haveri kommentoi, että Energiategollisuuden kanta on, että nykyisen suunnitelman mukaan tulee edetä, mutta jos viivästys kuitenkin näyttää edes melko todennäköiseltä, kannattaa viivästys hyväksyä.

Potinkara peräänkuulutti etukäteistiedottamista hyvissä ajoin asioiden edetessä. Fingrid edustajat vastasivat, että tietoa ei ole tarkoitus pimittää ja asioista tiedotetaan heti kun mahdollista. Aikaisemmin esitelty pohjoismaisen tilanteen päivitys saatiin kokousta edeltävä päivänä, ja Fingrid on ensimmäinen kantaverkkoyhtiö, joka asiasta tiedottaa toimialalle.

5 Datahubin käyttöönottovaihe ja varttitase

Lintunen kertoi, että edellisen referenssiryhmän kokouksen jälkeen datahub-projektin edustajat ovat olleet tiiviissä yhteistyössä varttitase-hankkeen sekä varttitasetiimin kanssa ja osallistunut myös ET:n kantapaperin valmisteluun.

Lintunen esitteli varttitaseen eri vaiheiden toteutusta datahubin näkökulmasta. Esityksessä mainituilla verkoilla tarkoitetaan datahubin palvelun piirissä olevia jakeluverkkoja, joiden taseselvityksen datahub tulee tekemään. Datahubin palveluiden ulkopuolelle jää verkkoja, kuten esimerkiksi suurjännitteiset jakeluverkot ja teollisuusverkot, joilla on kuitenkin velvoite raportoida datahubiin mittausvastuullaan olevat rajapistemittauksensa jakeluverkkoja nähden.

Tapauksessa 1 vartin mittaukseen siirretyt rajapiste- ja yli 1 MVA tuotantomittaukset raportoidaan eSettille. Näitä mittauspisteitä koskevat rakenteelliset perustiedot tulee raportoida datahubin tietokonversiopalvelun (Titan) kautta ennen kenraaliharjoituksen alkua. Kenraaliharjoituksessa dataa aletaan ottaa sisään järjestelmään ja taseselaskentaa aletaan testata. Tarkoitus on, että datahubin käyttöönoton yhteydessä rakenteellisiin tietoihin ei tulisi mittavia muutoksia tunnista vartiin, vaan järjestelmää voitaisiin testata go-live -tilannetta vastaavalla tiedolla. Tapauksessa 2, kun kulutus- ja pientuotantomittauksia siirretään vartiin, tulee muutokset toimittaa Titan kautta ennen datahubin kenraaliharjoituksen alkua, kuten tapauksessa 1. Toisin sanoen, ne mittaukset, jotka tulee olla vartissa datahubin go-live -hetkellä, tulee raportoida vartissa kenraaliharjoituksen alkuun mennessä, joka alkaa tammikuussa 2021. Tapauksessa 3, kahden kuukauden jälkeen datahubin käyttöönoton jälkeen, mittauspisteitä voi siirtää datahubin markkinaprosessien kautta vartiin.

Datahub tulee lisäksi tarvitsemaan jakeluverkkoyhtiöiltä suunnitelmaa tuntimittausten siirtämisestä vartin resoluutioon. Tietoa tarvitaan datahub-järjestelmän mitoitusta varten. Alkuvaiheessa järjestelmää ei mitoiteta vielä sen perusteella, että kaikki mittaukset olisivat varttitasolla käyttöönoton yhteydessä.

Puheenjohtaja lisäsi, että lähiaikoina tarkoitus on perustaa työryhmä miettimään, miten toimialan valmistautumista varttimittaukseen tullaan seuraamaan.

Potinkara kysyi voiko verkkoyhtiö kieltäytyä vartin mittauksesta, jos yksittäinen kuluttaja haluaa. ET:n näkemys tällä hetkellä on, että ei voi, jos mittauksen siirtäminen vartin resoluutioon on kokonaiskustannusten kannalta perusteltavissa. Tämä on määriteltävä yksiselitteisesti lainasäädäntöön. Perusteita kustannustehokkuudelle voisivat olla asiakkaan merkittävä joustopotentialiaali tai varttihinoiteltu tuote.

Seuraavaksi käytiin keskustelua jakeluverkoissa sijaitsevan mittauspisteen muuttamisesta omaksi kiinteistö- tai teollisuusverkoksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kohteesta

muodostetaan oma mittausalue, jonka mittaus luetaan rajapistemittaukseksi ja siirtyy varttin resoluutioon jo varttitasesiirtymän ensimmäisessä vaiheessa. Kohteen omistajan tulisi sopia asiasta jakeluverkkoyhtiön kanssa. Keskusteltiin myös siitä, onko jakeluverkon pakko hyväksyä mittauspisteen erottaminen verkostaan omaksi mittausalueeksi. Tähän asti kukaan ei ollut törmännyt kyseiseen tilanteeseen, mutta kysymys voi olla aiheellinen, jos varttitasesiirtymän myötä kyselyitä tulee jakeluverkoille paljon. Kuokkanen toi esiin, että periaatteet ja vastuut mittausalueiden muodostamisesta olisi hyvä kuvata lyhyen ohjeistuksen muodossa. Fingrid ja eSett lupasivat valmistella ohjeen.

Keskusteltiin siitä, miten myyjä saa tiedon käyttöpaikan siirtymisestä varttiin. Tieto on olemassa käyttöpaikan tiedoissa, mutta Lintunen lupasi selvittää asiaa tarkemmin. Mäkelän mukaan myyjä voi tilata raportit datahubista haluamallaan resoluutiolla.

6 Jakeluverkkojen ja teknologiatoimittajien työpajan tulokset

Puheenjohtaja kertoi jakeluverkkoyhtiöille ja heidän teknologia- ja palvelutoimittajilleen suunnatun työpajan tuloksista. Työpajan tavoitteena oli löytää ratkaisuja varttitaseen mukanaan tuomiin järjestelmämuutoksiin ja keskustella niiden vaatimista toimenpiteistä. Tavoitteena oli myös jakaa tietoa, jotta teknologia- ja palvelutoimittajilla olisi parempi valmius vastata tuleviin muutostarpeisiin. Työpajaan kutsutut yhtiöt pyrittiin valitsemaan siten, että ne edustavat suomalaisia jakeluverkkoyhtiöitä mahdollisimman hyvin. Jakeluverkkoyhtiöistä kutsuttiin isoja ja pieniä, kaupunki ja haja-asutus verkkoja, sekä kaikkien järjestelmätoimittajien asiakkaita. Lisäksi kutsuttiin yhtiöiden järjestelmä- ja palvelutoimittajia.

Työpajan tuloksista nousi esiin joukko päätettäviä asioita, yhteisesti toteutettavia ratkaisuja sekä yhtiökohtaisia toimenpiteitä (tarkempi kuvaus liitteessä).

Työpajassa ehdotettiin, että verkkoyhtiöiden järjestelmien toiminnallisuuksia olisi hyvä yhdenmukaistaa, mikä säästäisi järjestelmätoimittajien aikaa ja yhtiöiden kuluja. Tämä nähtiin kilpailujuridiikan kannalta ongelmalliseksi sekä työpajassa että referenssiryhmän kesken.

Puheenjohtaja kertoi, että jakeluverkkoyhtiöille järjestetyn työpajan jälkeen suunnitelmassa on ollut järjestää isompi seminaari kaikille jakeluverkkoyhtiöille. Lisäksi myyjien kanssa myös suunniteltu pidettävän oma tilaisuus. Kolmas tunnistettu ryhmä on ns. muut verkot, joille on myös tärkeää viestiä, jotta myös heillä on tarvittavat tiedot varttitasesiirtymään.

Saine ehdotti, että yhtiöille lähetettäisiin kohdennettu kysymyspatteristo varttitaseen tuomiin muutoksiin liittyen. Tämä auttaisi yrityksiä tunnistamaan tarpeita ja käynnistäisi toimenpiteitä.

Keskustelua heräsi tulosten kohdista 8–10, jotka liittyvät jakeluverkkoyhtiöiden toimenpiteisiin ja joiden aikatauluksi on ilmoitettu ”mahdollisimman pian”. Todettiin, että kyseisille kohdille on vaikea antaa tarkempaa aikataulua, koska tehtävät ovat jakeluverkkoyhtiöiden itsensä vastuulla.

7 Tulevat kokoukset

Seuraavan kokouksen teemana tulee olemaan toteutussuunnitelma, joka tullaan julkaisemaan ennen kokousta lausunnoille, sekä pohjoismainen tilanne, jonka tulisi olla selkiytynyt maaliskuussa. Fingridin markkinakehityksen asiantuntija Mikko Heikkilää on pyydetty kertomaan pohjoismaisesta tasehallintahankkeesta viimeistään kesäkuun kokouksessa.

Saine ehdotti, että varttitasetta olisi hyvä käsitellä kesäkuussa järjestettävän SÄTI-päivän (vanhalta nimeltään EDI-päivä) ryhmätyöosuudessa, jossa yhtiöt ovat tyypillisesti jakautuneet järjestelmätoimittajien mukaan. Saine näki hyvänä, että ennen kyseistä tapahtumaa teknologiatoimittajat kerättäisiin yhteiseen tilaisuuteen toimialan edustajien kanssa, jotta SÄTI-päivään voitaisiin valmistella syötettä.

Rönback toi esille, että myös pörseille olisi hyvä viestiä tulevista muutoksista ja esimerkiksi suorituskyvystä, joka tulee olla puolentoista vuoden kuluttua.

Puheenjohtaja kysyi aiheita osallistujilta seuraaviin kokouksiin. Kuokkanen ehdotti, että kokoukseen voitaisiin kutsua ruotsalaista osapuolta kertomaan heidän tilanteestaan varttitasesiirtymän suhteen. Keskusteltiin muiden Pohjoismaiden tilanteesta. Muut yhtyivät Haverin näkemykseen, että naapurimaissa ollaan arviolta puoli vuotta Suomea jäljessä varttitaseeseen liittyvien selvitysten kanssa.

8 Muut asiat

Potinkara toivoi syksyn kokouspäivänmääriä lähetettäväksi hyvissä ajoin kalentereihin. Sihteeri lupasi lähettää kutsut.

- Liitteet
- Ajankohtaiset - Fingridin esitysmateriaali
  - Varttitaseen toteutussuunnitelma ja datahubin käyttöönottovaihe - Fingridin esitysmateriaali
  - Jakeluverkkojen ja teknologiatoimittajien työpajan tulokset - Fingridin esitysmateriaali

Jakelu Referenssiryhmä ja varajäsenet